

AGANTA BURINA BURINATA

Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı)

Öykü Hayatını denizcilik yaparak kazanan Süleyman Kaptan, denizin her türlü kötülüğünü, zorluğunu görmüş bir denizcidir. Bir tanecik oğlu olan Mahmut ve karısıyla yaşamaktadır. Süleyman Kaptan kendi yaptığı bir hata sonucu erkek kardeşinin denizde ölümüne sebebiyet verir. Artık en büyük korkusu oğlu Mahmut'un denizci olmasıdır. Ancak ne var ki, Mahmut'un da denize olan aşırı sevgisi aşıkardır. Mahmut'u mektebe yazdırırlar ancak O bir yolunu bulup denize çıkmayı başarmıştır. "Aganta burina burinata" denizcilerin sıklıkla kullandığı sözcüklerdir "serenlerin alt ve üst yelkenlerini tut" anlamına gelmektedir. Mahmut'un aklından sürekli Aganta burina burinata sözcükleri geçmekte, okuldan ve hocalarından ise hiç hazzetmemektedir.

Süleyman Kaptan, Mahmut'u bir esnafın yanına çırak olarak verir. Mahmut komşu esnaflarla dostluk kurar, onlardan hayatı ve hayatın zorluklarını öğrenir, ancak yine de aklında hep deniz vardır, kara ve karada olmak artık Mahmut'un yapabileceği bir yaşam değildir. Mahmut arkadaşı Fatma'nın babasının teknesinde çalışmaya başlar. Bu esnada Fatma'ya aşık olur. Daha sonrasında ise amcasının teknesinde çalışır, ancak amcası son derece cimri, parayı seven bir adamdır. Amcasının gemide çalışan bir gence yaptığı zulmü görür, O'na karşı çıkar ve amcası ile arası açılır. Akabinde babasının ölüm haberi gelir, Mahmut'un babası ölürken tekneleri de alabora olduğu için ailece maddi ve manevi bitik durumdadırlar. Mahmut artık evin tek erkeğidir, fakat evi ve annesinin geçimini sağlayacak parayı kazanması mümkün değildir. Çok geçmeden annesi mevcut acılara dayanamaz ve hayatını kaybeder. Mahmut evlerine döndüğünde hem evinin halini görmek hem de Fatma'yı bulmak arzusundadır. Fatma'yı da görmesi hüsrarla sonuçlanır. Fatma ciddi bir kazaya uğramıştır, yüzünün yarısını ve gözünü kaybetmiştir. Mahmut, her ne olursa olsun Fatma'dan vaz geçmek niyetinde değildir. Kızı evliliğe razı etmek için çok uğraşır, fakat Fatma kötü kaderine onu da ortak etmek istemez, kimseye haber vermeden izini kaybettirir.

Mahmut'un babasının arkadaşı Zeynel Kaptan vardır, Zeynel Kaptan artık çoktan denizi bırakmış, topraktan iyi para kazanan bir tüccar haline gelmiştir. Birgün eski ahbablarının Zeynel Kaptan'ın kızı Ayşe'nin kendisine aşık olduğu, babasının da bu izdivacı istediği haberi gelir. Mahmut için Fatma'dan başka bir kimse ile evlenmenin pek de önemi yoktur. Kabul ettiğini bildirir ancak Zeynel Kaptan'ın koşulu Mahmut'un denizi bırakmasıdır.

Ayşe ile evlilikleri gayet güzel gitmektedir. Tarlaları, bağları, bahçeleri vardır. Hem toprakla ilgilenip harcamalarını çıkarırlar, hem de ortakçılardan para toplarlar. Mahmut artık herkesin gözünde bir toprak ağasıdır. Her ne kadar kendisi bu durumdan, karısının vasıtasıyla para kazanmaktan hoşnut değilse de hayatını idame ettirmektedir.

Zaman zaman ortakçılardan para toplama işleri Mahmut'a düşer. Mahmut, zorluk, çaresizlik, parasızlık nedir, iyi bilen bir yapıdadır. Herkese merhametli, anlayışlı davranmaya çalışır, fakat Ayşe'nin karakterinin gerçek yüzü ortaya çıkar. Ayşe, sadece alacağını düşünen, empati yoksunu, merhametsiz bir kadın haline gelmiştir. Mahmut için artık denizlerde olmamak fikri cazip değildir. O, her şeyi bırakarak tek aşkı denizlere döner.

Tema

Sevgi Sevgi güçlü bir duygudur, insanları, sevdikleri, gönül verdikleri şeylerden vaz geçirmek mümkün değildir.

Kişiler

Mahmut Denizlere aşırı derecede düşkünlüğü olan bir çocuktur. Okula ve hocalara hiçbir zaman alışmamıştır. Babasının tüm karşı koymalarına rağmen deniz sevgisi ağır basar.

Süleyman Kaptan Mahmut'un babasıdır, geçimini denizden ve balıkçılıktan temin etmektedir. Fakat, Süleyman Kaptan denizin vericiliği yanında ne kadar can yakıcı ve öldürü olduğunun da farkındadır.

İstemedi erkek kardeşinin ölümüne sebebiyet vermiştir. Mahmut'un asla denizle lalakalı bir işle çalışmasını istemez. En sonunda denizde can verir.

Mahmut'un Annesi Hayatını kocası ve çocuğu ekseninde geçiren bir kadındır. Denizde kocası öldükten sonra O da çok yaşamaz, vefat eder.

Fatma Mahmut'un çocukluk aşkı, erkeksi yapıda bir kızdır. Zaman zaman denizci olan babasına yardım eder, O da deniz aşığıdır. Bir kaza sonucu yüzünün yarısını ve gözünü kaybeder. Kötü kaderine Mahmut'u da ortak etmek istemediğinden evlilik teklifini kabul etmez. Kaçar, izini kaybettirir.

Ayşe Çocukluğundan beri Mahmut'a aşıktır. Evlilik yaşı geldiğinde babasını Mahmut'u ikna etmesi için zorlar. Mahmut ile evlenirler, ilk başta mutlu olurlar fakat sonraları Ayşe'nin pargöz, maddiyatçı tarafları ortaya çıkar. Kocasını ile çatışmaya girerler.

Zeynel Ağa Eskiden denizci olan sonradan çiftçilikten para kazanmış zengin bir adamdır. Ayşe'nin babasıdır.

Hakkı Kaptan Mahmut'un amcasıdır. Denizcidir, paraya çok düşkünlüğü olan, cimri bir karakterdir. Para için vicdansız davranır, çevresine eziyet eder.

Davut Kaptan Mahmut'un amcasıdır. İyi yürekli, babacan tavırlı bir denizcidir. Süleyman Kaptan'ın bir dikkatsizliği sebebiyle teknede kafası kopar. O'nu göemecek yer de bulamayınca denize atarlar.

Balıkçı Ateşoğlu Fatma'nın babasıdır. Eski bir denizcidir. Zaman zaman kızıyla denize açılır.

Bakkal Fehmi Süleyman Kaptan'ın eski denizci arkadaşıdır. Denizlerden yorulup kendine bir bakkal dükkanı açmıştır.

Zimba Yusuf Süleyman Kaptan'ın denizci arkadaşı.

Veli Usta Mahmut'un komşusu, inşaat ustası.

Kirpi Ali Mahmut'un bir dönem çırak olarak çalıştığı eskicidir. O da eski bir denizcidir, denizcilik ile alakalı her şeyi Mahmut'a öğretir.

Murat Dayı Çocuklarını ve eşini kaybetmiş, tüm varlığı düzenbaz insanlar tarafından elinden alınmış gariban bir adamdır. Oğlu Aliş bir deniz seferine gitmiş ve gelmemiştir. Tek arzusu ölmekten bir kez oğlunu görmektir fakat oğluna kavuşmadan hayatını kaybeder.

Aliş Murat Dayı'nın oğludur. Mahmut ile tesadüfen denizlerde çalışırken tanışır.

Kör Halit Murat Dayı'nın parasını dalavereyle alan adam.

Kalafat Usta Mahmut'un çocukluğunda ilham aldığı denizci.

Deli Zehra Mahmut'un komşusu.

ANA KARAKTERLER

Mahmut (Kapalı)

Karakter Mahmut tüm hayatı hayalleri, deniz olan denize aşık bir insandır. Babasının tüm karşı çıkmalarına rağmen, denizden kopmak istemez. Oldukça vicdanlı ve merhametlidir. Bu sebeple kendi yapısında olmayan cimri ve maddiyatçı insanlarla devamlı sürtüşür. Oldukça da gururludur, koşullar ne kadar güç olsa da, gururunu incitecek şeyleri yapmaktan imtina eder.

Aktiviteler Mahmut'un tüm sevgisi ve tutkusu deniz üzerindedir. Denizde olmadığı zamanlarda eski kaptanlarla deniz ve denizcilik ile alakalı sohbetler yapmayı, onlardan bilgi öğrenmeyi sever. Okulda zaman geçirmekten hoşlanmaz. Çocukluğunda ise çelik çomak oynamayı, denizde kayık yüzdürmeyi sever.

ÖRNEK ANILAR

Çekingen/Merhametli Mahmut, insanlara yaklaşımlarında oldukça çekingen tabiatlıydı. Özellikle, karşısındaki kişi yaşadığı bir zorluğu ve acıyı dile getiriyorsa durum Mahmut için daha da güçleşirdi. “Murat Dayı'nın yüzüne bir hüznün gölgesi düştü. Onlara dönüp bakmadan topallaya topallaya ahıra çekildi. Benim yüreğim cız etti. Peşi sıra ahıra gittim. Onubir ot yığının üzerinde oturakoymuş buldum. Çekingen çekingen yanına iliştim.”

İnatçı/Gururlu Mahmut hem oldukça inatçı hem de gururlu bir karakterdi. Okul zamanında da derslere hiç ilgisi olmadığından çalışmazdı. Mütemediyen hocasından sopayla dayak yerdı fakat o karakterinden ötürü ne olursa olsun el etek öpmeyi kendine yediremezdi. “çat diye sopayı tabanlarıma çaldı. Bütün peygamberleri tabanlarımda saydı. Benim öğrendiğime göre bilgi başta olur. Bize ise bilgiyi sopayla tabanlarımdan tıkıyorlardı. Sopa tabanlarıma indikçe dişlerimi sıktım, inat bu, gık bile demedim. Falakadan kalkınca hocanın elini öpmek adetti. Öpmedim de öpmedim vesselam.” Ayşe ile evlenip denizi bırakınca Mahmut gene gururu ile cebelleşiyordu. Senelerdir kendi ekmeğini kazanan bir erkek olarak, kendi kendine para kazanmamak O'nu zorlamaktaydı. “Ayşe'nin parasına muhtaç bir sığıntı gibi yaşamak ağırıma gidiyordu.”

Hayalperest Mahmut'un derslerde bile akli hep denizdeydi. Kendini denizde hayal ederdi. “Bir gün göklere ve denizlere dalgın kalmıştım. Murat Dayı'nın ıssız dağ başlarında çingırdayan çingırağını duyar gibi olmuşum. 'küt!' diye başıma bir yumruk vuruldu.”

Çalışkan Deniz Mahmut'un deli gibi çalıştığı, her işi zevkle hiç yorulmadan yaptığı bir yerdı. “Hiç boş durmazdım. Boyuna direpe tırmanır, iner, çıkar, yelken açır ve söndürürdüm.” “Akşam olunca yorgunluktan kemiklerimin ilikleri boşanmış gibi olurlardı da, neyler gibi öterek sızlanırlardı. Fakat hiç umrumda olmazdı. Denizdeydim ya!

Sorumluluk Sahibi Babasının ölümünün ardından evlerinin tüm yükü ve geçimi Mahmut'un üzerine kalmıştı. Bu işi en iyi yapmaya çalışıyordu. “İşler böyleyken, annemi geçindirmek için nenin neresini arttırabilirdim ki; neyse ölüm merhamet etti de evimin kapısını kapadı.”

Arkadaş Canlısı Mahmut çocukluğundan itibaren arkadaşlarına çok önem veren bir karakterdi. Tüm ailesini kaybedip denizlerde yaşamaya başlayınca da arkadaşları ile mutlu halde yaşamaya başladı. “Beraber çalışıp beraber çile çeken insanlar birbirine öyle bağlanıyorlar ki, bir kısmı buz, bir kısmı ateş olsa, birbirine uyup canciğer kardeş oluyorlar. Ben öyle arkadaşlar edindim ki onların birisi yanıma gelince, yanıma birisi gelmiş gibi değil, yanımdan yabancılar ayrılmış da kendimle baş başa kalmışım gibi oluyordum.”

Ayşe (Kapalı)

Karakter Zeynel Ağa'nın kızı, Mahmut'un karısı Ayşe annesini seneler evvel kaybetmiş, hayatında hiç zorluk çekmemiş, güzel alımlı bir kızdı. Çocukluğundan beri Mahmut'a olan aşkı sebebiyle babası Zeynel Ağa'yı Mahmut'u kendisini almak hususunda ikna etti. Ayşe, varlıkla büyümesine rağmen parayı çok seven, para için kişileri ezmekten çekinmeyen, merhametsiz bir karakterdi.

Aktiviteler Ayşe ev işlerini, yemeği güzelce yapan iyi bir ev kadınıydı. Aynı zamanda bahçe işleri, ekim dikim yapmaktan da hoşlanırdı. Zamanının çoğunu para ve alacak hesaplarıyla geçirirdi.

ÖRNEK ANILAR

Kurnaz Ayşe ortakçıları köylülerden toprak koparmayı seven, onların zor zamanlarını fırsata çeviren kurnaz bir karakterdi. Mahmut aksine çiftçilere yardımcı olmaya çalışırken “Aman, ona bir şey verme. Zaten babama olan borcu gitgide kabarıyor, artık onu ödeyemez. Bir iki seneye kadar topraklarını ellerinden koparırız.”

Fırsatçı/Maddiyatçı İlk başlarda Mahmut ve Ayşe'nin evlilikleri gayet güzel gidiyordu. Mahmut denizden uzak toprak hayatına alışmış gibi duruyordu fakat Ayşe'nin maddiyatçı tabiatı artık iyden iyiyeye aşkar olmuştu. “Ayşe'nin başkalarına karşı muamelesinde gözü yalnız onlardan bir şeyler koparmaktaydı.”

Gaddar Ayşe kocasının alacaklılarına karşı oldukça merhametli davranmasından rahatsızdı. Bu konuda Mahmut ile srtşmeye başlamışlardı. “Şimdi Ayşe’ye göre ben öfkeyle kkreyerek ihtiyar karıyı tekmelemeli, ayağımın altına alıp çiğnemeliydim.”

Açğözl Ayşe mevcut varlıkla yetinmeyen açğözl bir karakterdi. Oldukça varlıklı büyüyp hiç darlık görmemesine rağmen bu huyuna kocası anlam veremiyordu. “Mal burnunun dibindeydi, elini uzatıp kavrayacağına avucunu açıp verdin. Onlar ta geçen sene, bu sene iki misli vereceklerini vad etmişleridi.”

Kontrolc Ayşe artık Mahmut’un işlerden anlamadığına, para toplamakta yetersiz kaldığına iyice kanaat getirmişti. Tm işlerini kendi kontrolne aldı. “Ayşe beni bir daha hiçbir ortakçıya göndermedi. Bana hiçbir şey sattırmaz ve aldırmazdı.”